

DRAGO TRŠAR

PORTRETI

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

730(497.4):929Tršar D.

TRŠAR, Drago

Portreti slovenskih kulturnih delavcev / Drago Tršar
; [besedilo Milčec Komelj ; fotografije Martin Kristan,
Jožef Muhovič]. - Rečica ob Savinji : Kulturno-umetniško
društvo Utrip : Občina, 2017

ISBN 978-961-285-814-8

291284480

**Kulturno-umetniško društvo Utrip
in
Občina Rečica ob Savinji**

vabita na otvoritev razstave

akademika prof.

DRAGA TRŠARJA

Portreti slovenskih kulturnih delavcev

**v soboto, 26. avgusta 2017, ob 19.00
v avli Osnovne šole Rečica ob Savinji.**

O umetniškem delu bo spregovoril
akad. prof. dr. Milček KOMELJ.

V kulturnem programu sodelujeta
MARGARITA ULOKINA - violina in
OLGA ULOKINA - klavir,
razstavo pa bo odprl župan
Občine Rečica ob Savinji Vinko Jeraj.

Razstava bo na ogled do 2. septembra 2017,
ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure,
od ponedeljka do petka pa od 16. do 18. ure.

DRAGO TRŠAR

**Portreti slovenskih kulturnih
delavcev**

Akad. prof. dr. Milček Komelj

Portretne mojstrovine kiparja Draga Tršarja

Akademik profesor Drago Tršar je daleč najpomembnejši sodobni slovenski kiparski portretist. Kot učenec Borisa Kalina je že na začetku obvladal realistično kiparsko izročilo, ki zmore prepoznavnosti človeškega obličja vtisniti tudi notranjo življenjsko prepričljivost in s tem telesno lupino portretiranca duhovno oživiti. Z izvirnim nadaljevanjem teh izkušenj se je izkazal kot idealen avtor za uresničevanje klasičnih spomeniških portretnih nalog, prav poseben fenomen pa so Tršarjevi modernejši osebneje profilirani portretni kipi, ki pomenijo organsko dopolnitev njegovega siceršnjega bolj abstrahiranega kiparstva.

Med portretiranjem umetnik vnaša z nezgrešljivim odtisom svoje drzne, ljubeče intuitivne ustvarjalne roke v modelirana obličja živo energijo skozi prerujenega upodobljenčevega duha, ki se mu zna približati z nezmotljivo intuicijo. Duhovno intenziteto upodobljenecv izoblikuje ne le s prepričljivostjo njihovih najbolj individualnih fiziognomskih potez, marveč tudi s celotnim, pogosto globinsko razsekanim obraznim tki-
vom in tako obličja človeških osebnosti spreminja v največkrat razbrazdane kiparske gmote, ki jih prebuja v življenje šele svetlobna dinamika in so zato v svojem slikovitem likovnem bistvu mnogo bolj kot haptičnemu razbiranju oblik prepuščene izrazito slikarskemu pogledu.

Še posebej intuitivno se je umetnik približal duhovno najbolj ekstatičnim ustvarjalcem, ki jih je zelo raznoliko preoblikoval v pravcate privide, v katerih je zajel njihovo ognjevito miselno strast, preroškost in arhetipskost, tako kot v izjemnih obličjih Dušana Pirjevca, Edvarda Kocbeka ali Tarasa Kermaunerja. Sicer pa se je duhovnih značilnosti upodobljenecv dotaknil, kot bi z občutljivimi prsti in lučjo pronicljivega pogleda med strastnim ustvarjanjem dobesedno prodiral v njihovo notranjost ter nam približal osebnostno bistvo tako z arhitektoniko upodobljenčeve osnovne konstitucije kot z njegovimi najbolj skicozno zajetimi subtilnimi vzgibi.

Taka oblička, ki so se prvič zgostila v 60. letih preteklega stoletja, so kot glasniki Tršarjevega umetnostno prelomnega duhovno razklanega časa postala v čvrsto osebnostno celoto zgnene človeške eksistence, v katerih lahko ob pogosti trpkosti in bolečini zaživita tako človeška demoničnost kot lirska krhkost. Kiparjev portretni repertoar pa je v zadnjih desetletjih na novo napolnila še zlasti vrsta njegovih znancev in prijateljev iz umetniških krogov, še posebej sodelavcev Nove revije in kolegov akademikov, poleg Borisa Pahorja, Dominika Smoleta, Jožeta Snoja, Draga Jančarja, Miha Baloha, Daneta Zajca, Marka Mušiča, Andreja Jemca, Milčka Komelja, Lojzeta Lebiča in Jožefa Muhoviča, predstavljenih na tej razstavi, vsaj še Nika

Grafenauerja, Janeza Bernika, Rudija Šeliga, Primoža Simoniti-ja, Janeza Pogačnika, Franca Novinca, Jožeta Zagožna in Dra-ga Demšarja. Upodobil jih je največkrat iz lastne afinitete do njihovega človeškega in duhovnega profila in usodni trenutek njihove ukleščenosti v svoj ustvarjalni pogled sicer manj dra-matično in oglato prisekano kot nekdanj, a z na novo poglob-ljenim izjemnim človeškim doumevanjem, spremenil v trajno nemirnost ali nemirno trajnost. V intimno zgoščenost časa, za katerega sicer umetnik pravi, da ga v resnici ni.

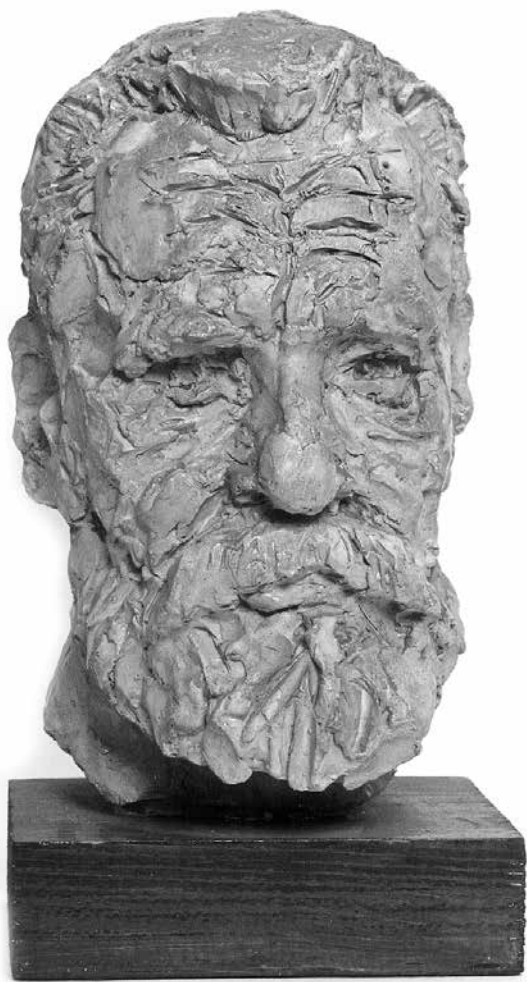
V ustvarjalnem zanosu svoje vselej zanesljive intuicije, s kate-ro je vsakega od upodobljencev v njegovem živahnem nemi-ru, bolečinski razjedenosti, ustvarjalni koncentraciji ali bolj spokojni zazrtosti v neznano drugače doumel in nagovoril, je Tršar gnetljivo glino kot svoje osnovno in izhodiščno gra-divo ponekod prelil tudi z barvnimi glazurami ali obličja do-polnil z barvitimi odtenki ali brizgljaji, tako kot portret slikarja Andreja Jemca, zaznamovan s sledmi njegovega abstraktnega slikarstva; ustvarjalnim načelom starejših slikarskih impresi-onistov pa se je v odtenkih hote približal tudi z impresioni-stično naplastenostjo slikovito utripajočega izraza, kot bi sku-šal vsakomur dobesedno prodreti pod kožo. Najnežneje pa je z izglajeno površino inkarnata pribožal portretno obličje svo-je lepe žene, gledališke igralka Marije Lojk.

Ob tako raznolikih prijemih, ki jih dopolnjujejo tudi izvirne povezave obličij z morebitnimi nosilci ali poprsji, tako kot pri imenitnem slikovito razčlenjenem Cankarjevem portretu, se

nam Tršarjevi kipi v svoji prepričljivosti vedno na novo dozdevajo hkrati presenetljivi in samoumevni, Tršar pa se potrjuje kot resnično izvoljen portretni genij, ki nam obličja duhovnih veljakov intuitivno preraja, na novo oživlja in ohranja za prihodnost.

S plodovitim portretnim ustvarjanjem je Drago Tršar postal pravcati portretistični kronist svoje dobe. Z neprekosljivim mojstrstvom nam je oživil osebnosti, ki ji dajejo najbolj prepoznaven pečat, in nam na novo približal tudi duhovne prednike, ki so utemeljevali našo kulturno in zgodovinsko zavest, od barvitega, v srednjeveškem duhu zasnovanega Hermana iz Karintije prek Trubarja in Prešerna do Cankarja s slikovito krizantemo v gumbnici ali onstransko zamaknjenega Francea Balantiča do številnih mlajših, ki so vsak na svojem področju prenavljali našo umetnost, s svojo mislijo sproščali duhovno svobodo ter spodbujali ali pospeševali naše državno osamosvajanje. Kot ustvarjalcu, ki zmore zajeti v likovno dognano arhitektoniko ali organsko mehkobo kiparskih obličij tudi najbolj intimen ali zapleten značajski izraz, mu lahko iščemo primerjav le v najširšem sočasnem svetovnem prostoru, pobudnike in ustvarjalne sorodnike pa tudi v najbolj oddaljenih tako klasičnih kot arhaičnih zgodovinskih obdobjih. Vsestranski in še mladeniško živahni kipar, ki letos praznuje devetdesetletnico bogatega življenja, je videti hkrati moderen in brezčasen, dosledno zavezan unikatni lucidnosti svojega docela osebnega, v globine človeške notranjosti strmečega ustvarjalnega pogleda.

Jože Snoj

Dane Zajc

Boris Pahor

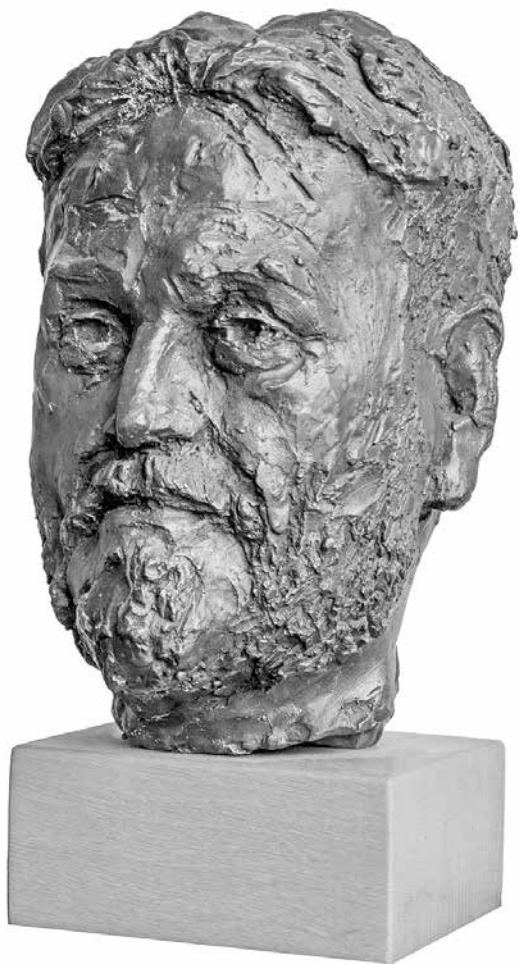
Dominik Smole

Miha Baloh

Jožef Muhovič

Marija Lojk Tršar

France Balantič

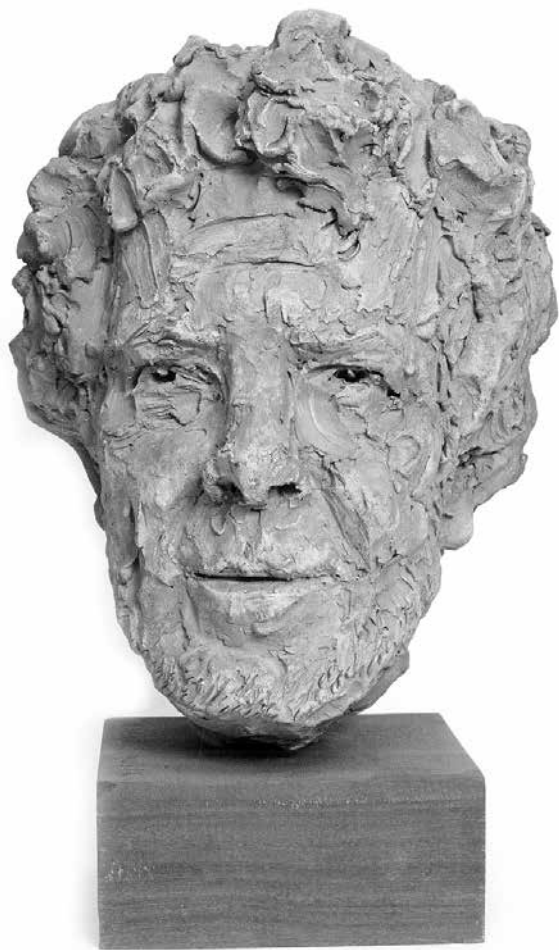
Rihard Jakopič

Drago Jančar

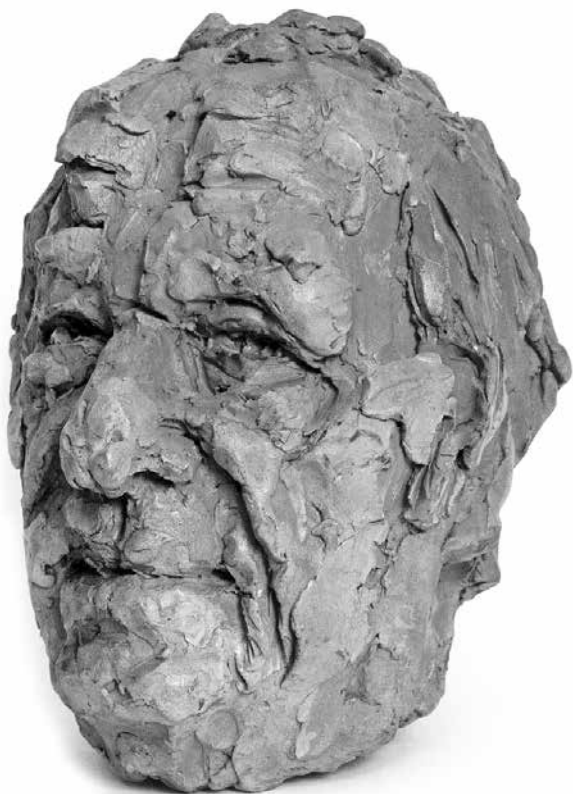
Marko Mušič

Milček Komelj

Lojze Lebič

Andrej Jemec

Drago Tršar (avtoportret)

Primož Trubar

Taras Kernmavner

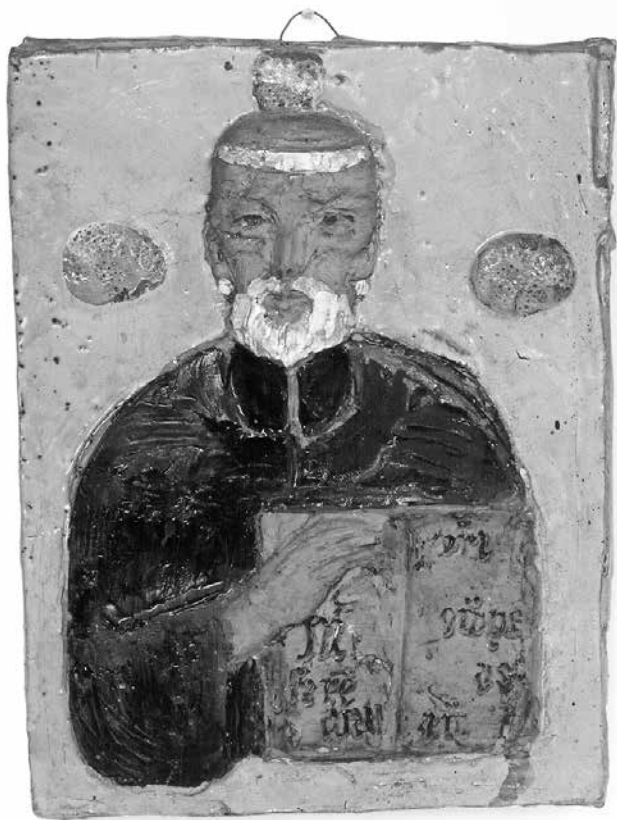
Edvard Kocbek

Ivan Cankar

Herman iz Karintije

Boris Pahor (risba)

ŽIVLJENSKA POT AKADEMIKA DRAGA TRŠARJA

Drago Tršar se je rodil leta 1927 v Planini pri Rakeku. Leta 1944 je risal v Goršetovi večerni šoli in kiparil pri kiparju Borisu Kalinu. To ga je usmerilo v kiparstvo. Na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani je diplomiral leta 1951. Leta 1953 je bil kot edini kipar član »Skupine 53«, to je član skupine mladih moderno usmerjenih slikarjev.

Pomemben preobrat v svojem kiparstvu je Drago Tršar napravil leta 1957 z množično pojmovano skulpturo. S problematiko plastike množic je Tršar izvirno vstopil v sočasno svetovno kiparstvo. Temu so sledila vabila na najpomembnejše svetovne razstave, na Beneški bienale, na Documento v Kasslu, v Middleheim Open Air Sculpture Museum v Antwerpnu in v Gugenheimov muzej v New Yorku.

Leta 1960 postane asistent za kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, leta 1967 docent, leta 1974 izredni in leta 1978 redni profesor. Bil je predstojnik kiparskega oddelka.

Leta 1969 je bil soustanovitelj »Grupe 69«. Leta 1991 je postal član slovenske akademije znanosti in umetnosti. Poleg kiparstva se ukvarja tudi z risbo, grafiko in skulpturalno keramiko. Čeprav je mojster dopolnil 90 let, zjutraj in zvečer še vedno ustvarja v svojem ateljeju.

Drago Tršar – Portreti

Izdalo in založilo:	Kulturno-umetniško društvo Utrip, Rečica ob Savinji
Uredila:	Jožef Muhovič, Jože Skončnik
Besedilo:	akademik prof. dr. Milček Komelj
Fotografije:	Martin Kristan, Jožef Muhovič
Oblikovanje:	Uroš Kotnik
Prelom in priprava za tisk:	Savinjske novice d.o.o. Nazarje
Tisk:	Grafika Gracer d.o.o., Celje

Naklada: 280 izvodov

Rečica ob Savinji, avgust 2017

Projekt so s sponzorskimi sredstvi podprli:

- BSH Hišni aparati d.o.o. Nazarje
- Občina Rečica ob Savinji
- Savinjske novice

